

Tania is blind. Ze zit in de vijfde klas van een gewone lagere school. Haar ouders vinden dat ze zich via het gewoon onderwijs het best zal integreren in de maatschappij. Tom is doof. Hij volgt de richting elektriciteit in het gewoon secundair onderwijs. Beide gehan-

GEHANDICAPT

dicapte kinderen hebben weliswaar deskundige ondersteuning nodig maar dat kan in het Geïntegreerd Onderwijs (GON). Nu volgen bijna duizend leerlingen deze vorm van onderwijs, vier keer meer dan tien jaar geleden.

Er komen driemaal meer kinderen uit het gewoon dan uit het buitengewoon naar het geïntegreerd onderwijs.

Blinden, doven of kinderen met krukken of in een rolstoel werden vroeger op de gewone school geweerd omdat ze *gebrekkig* waren. Nochtans hadden ze genoeg verstandelijke mogelijkheden. Maar ze werden vaak *weggestopt* in een zogeheten «gesticht». Een tiental jaar geleden, bij het opstarten van het «geïntegreerd onderwijs» (GON) kregen leerlingen met een lichamelijke handicap, blinden en slechtzienden, doven en slechthorenden (types 4, 6 en 7 van het buitengewoon onderwijs) kansen om, met ondersteuning vanuit het buitengewoon onderwijs, naar het gewoon kleuter-, lager of secundair onderwijs te gaan. Het GON was niet bedoeld als een nieuwe onderwijsvorm maar als een kans om de onderwijskundige en opvoedkundige mogelijkheden van het buitengewoon onderwijs (BO) en het gewoon onderwijs te bundelen. Het wilde de overgang tussen het BO en het gewoon onderwijs makkelijker maken en aan het begrip *zorgverbreding* een concrete inhoud geven.

Braille

Zoveel mogelijk gehandicapte jongeren in het gewoon onderwijs integreren, hen daar een getuigschrift laten behalen én hun maatschappelijke integratie bevorderen, dat waren de einddoel-

ren naar het gewoon onderwijs. In de praktijk hebben we te maken met een omgekeerde stroom: het GON wordt vaker gebruikt om een verwijzing naar BO uit te stellen of zelfs af te wenden.

Hoe kan het gewoon onderwijs via het GON een leerling met een handicap doeltreffend opvangen?

THEO MARDULIER: Nemen we als voorbeeld een blind kind dat aangewezen is op brailleschrift maar normaal begaafd is en het programma van het gewoon onderwijs aankan. Het GON zal in dit geval per week vier bijkomende uren investeren om de belemmeringen, die de leerling wegens zijn handicap in het onderwijsproces ervaart, voor een stuk weg te nemen. Die uren kunnen onderwijskundige en/of paramedische hulp zijn vanuit een BO-school in het kader van het GON-project. Heel concreet kan de begeleider van het GON ervoor zorgen dat leerboeken en toetsen worden omgezet in brailleschrift zodat de blinde leerling de leerstof van het gewone programma kan afwerken.

Gastschool

Kan een ouder eisen dat de gewone dorpsschool zijn gehandicapte kind niet alleen opvangt maar ook laat deelnemen aan het normale leerproces? Kan een directie met zo'n vraag in september

De integratie

stellingen van het GON.

Toch liep het experiment niet naar wens en was de beperking tot kinderen met een fysieke of sensoriele handicap niet meer volgens de wet op het buitengewoon en geïntegreerd onderwijs. Het GON is aan bijsturing toe.

THEO MARDULIER, Dienst Organisatie BO: De oorspronkelijke idee om de reïntegratie van BO-leerlingen naar het gewoon onderwijs te bevorderen, werd niet gerealiseerd. De instroom van leer-

plots overvallen worden?

THEO MARDULIER: Dat loopt niet zo eenvoudig. Als een leerling in aanmerking komt voor het GON komt er eerst een *integratieteam* samen om een *integratieplan* op te stellen. Het integratieteam bestaat uit de ouders of de vertegenwoordiger van het kind of de meerderjarige jongere zelf, de directeur van de *gastschool* in het gewoon onderwijs, de directeur van de *dienstverlenende school* in het BO en vertegenwoordigers van de PMS-centra van beide scholen. Dit integratieteam maakt een overeenkomst waardoor de integratie daadwerkelijk kan plaatsvinden. Het meest beslissende element is het integratieplan. Dat is een engagement van de vijf partners van het integratieteam. Het plan maakt een samenwerkingsverband tussen een gewone school en een BO-school mogelijk. Het wordt jaarlijks geëvalueerd. Men moet vooraf dus goed weten waaraan men begint. Zoiets start je niet zomaar in september zonder voorbereiding op.

Niet alle gewone scholen zijn bereid om gehandicapte kinderen op te vangen. Er kunnen problemen zijn van infrastructurele aard. Of niet heel het schoolteam kan zich engageren. Bovendien kunnen bijkomende investeringen nodig zijn om bijvoorbeeld hellingen voor rolstoelers te bouwen. Is daar geld voor?

THEO MARDULIER: Niet in het kader van de financiering van het GON. De BO-school krijgt een aantal uren *additionele* hulp waarmee BO-leerkrachten en/of paramedici in de gewone school kunnen functioneren. In de school voor gewoon onderwijs komt de GON-leerling net als de andere leerlingen in aanmerking voor de bepaling van het lestijdenpakket. Daarnaast wordt een *integra-*

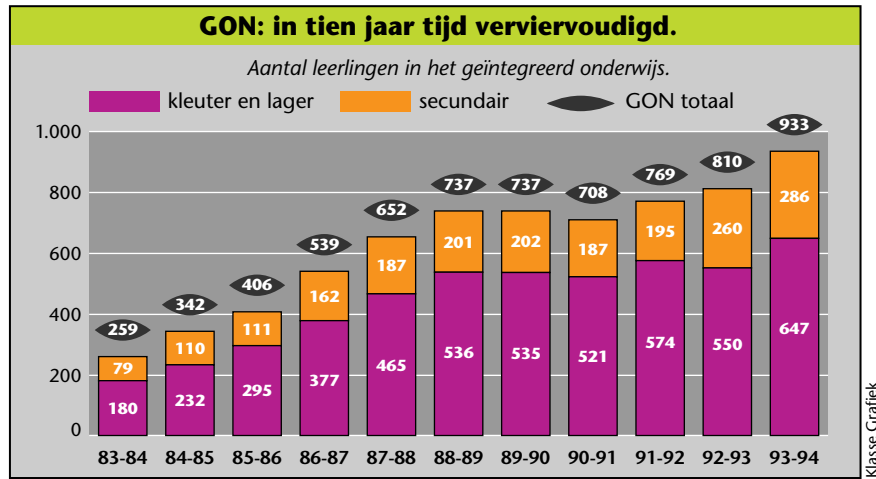

lingen in het GON is nu driemaal zo groot vanuit het gewoon onderwijs als vanuit het BO. De grondleggers van het GON zagen als gewenste instroom dat een leerling uit BO via het GON zou terugke-

tietoelage toegekend aan de BO-school, een soort werkingstoelage om o.a. de reiskosten van de BO-leraars te kunnen vergoeden of om kleine technische hulpmiddelen mee aan te kopen. Een derde vorm van ondersteuning is de begeleiding van het personeel van de gastschool. Maar we geven daar geen extra-uren of financiële middelen voor. We zien dat in het kader van bijscholing of navorming. GON-begeleiding betekent ook het geven van concrete handelingsadviezen. De BO-specialisten kunnen bijvoorbeeld het schoolteam leren omgaan met dove kinderen. Hiertoe moeten de leerkrachten erop attent gemaakt worden dat ze goed moeten articuleren en nooit met hun rug naar de klas toe mogen praten. In zekere zin wordt de know-how van het BO voor een stukje doorspeeld aan het gewoon onderwijs. Deze vaardigheden en kennis kunnen van pas komen in de *zorgverbreding*. Hiermee willen we zeggen dat tal van probleemleerlingen met de nodige zorg en aandacht kunnen slagen in het gewoon onderwijs.

Schmerzzone

Is dat een wenk om voortaan minder leerlingen met ernstige leerproblemen naar het type 8 van het BO te sturen?

Protest

Is de nieuwe regeling geen stap terug voor bepaalde GON-leerlingen?

THEO MARDULIER: Vóór de nieuwe regeling maakten we alleen binnen de groep van de visueel gehandicapten een onderscheid tussen een matige en een ernstige handicap. Nu geldt deze regeling ook voor de groep van de auditieve en lichamelijke gehandicapten. Vroeger stond er ook

• Alle bijzonderheden vindt u in de omzendbrief OND/II/2-3/CWW (30-8-1994)

• Departement Onderwijs - Dienst organisatie BO - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel - ☎ 02-211 44 08

is beGONnen

THEO MARDULIER: Type 8 wordt niet afgeschaft. We krijgen wel signalen uit het onderwijsveld dat in het kader van de zorgverbreding in het kleuteronderwijs en de eerste klas van het lager onderwijs gewone en BO-scholen elkaar steeds meer vinden. Dit gaat samen met de nieuwe reglementering van het geïntegreerd onderwijs die de terugplaatsing van leerlingen uit het type 8 naar het gewoon onderwijs ondersteunt. Dat is een gunstige evolutie. We moeten naar een situatie waar beide onderwijsvormen medestanders worden bij het opnemen van de verantwoordelijkheid om elk kind op de meest aangewezen plaats dat onderwijs te bieden waarop het recht heeft.

Wat is er vandaag nieuw in het GON?

THEO MARDULIER: Vroeger was het GON enkel voor de kinderen uit het type 4, 6 of 7. Nu wordt het GON uitgebreid naar alle types van het BO, behalve type 5, langdurig zieke leerlingen. Maar kinderen uit de schmerzzone, van wie de handicap niet meteen duidelijk zichtbaar is, type 1, 3 en 8, moeten eerst minstens negen maanden in het BO doorgebracht hebben eer ze in aanmerking kunnen komen voor extra-GON-hulp. Als alle kinderen met leerproblemen vanuit het gewoon onderwijs rechtstreeks zouden worden doorgestuurd naar het GON kunnen we voorspellen dat de begroting in de kortste keren in moeilijkheden komt.

Vroeger kreeg je ook voor elke GON-leerling twee extra-uren en dezelfde toelage. Alleen blinden die op brailleschrift aangewezen waren kregen vier extra-uren hulp. Nu spelen de vorm van de integratie, de aard en de ernst van de handicap een rol in het toekennen van extra-hulp.

geen beperking op de duur van de schoolloopbaan als GON-leerling. Daar is een einde aan gekomen. Voor leerlingen met een matig lichamelijke, auditieve of visuele handicap is de GON-hulp beperkt tot twee schooljaren per onderwijsniveau, met uitzondering van het kleuteronderwijs. Dus telkens twee in het lager, secundair en hoger onderwijs. Dit is voor die kinderen wel een stap terug in vergelijking met vroeger toen ze elk schooljaar twee uren per week extra-hulp kregen. Daar is al protest tegen aangetekend. Toch denk ik dat een beperking in de tijd terecht is. We hopen hiermee het gewoon onderwijs te stimuleren de nodige vaardigheden te verwerven om met de betrokken gehandicapte leerling verder te gaan. Het mag niet zijn dat de problemen met de GON-leerling worden opgespaard tot het moment dat de GON-begeleider langskomt om ze op te lossen. Het GON is voor leerlingen van wie de leerkrachten zeggen: met wat deskundige ondersteuning vanuit het BO zien we het zitten. Zo kan het BO zich concentreren op de zeer gespecialiseerde hulp voor kinderen voor wie in het gewoon onderwijs een grens is bereikt.

Kan een GON-leerling naar het hoger onderwijs?

THEO MARDULIER: Dat is ook nieuw. We hebben het GON uitgebreid naar het niet-universitair hoger onderwijs. We willen dat een gehandicapte na de ondersteuning in het secundair onderwijs ook kansen krijgt om voort te studeren in het HOBU. Daar werd voordien met afwijkingsuren een mouw aan gepast. ■

Gehandicapte jongeren kunnen ook gewoon onderwijs volgen.